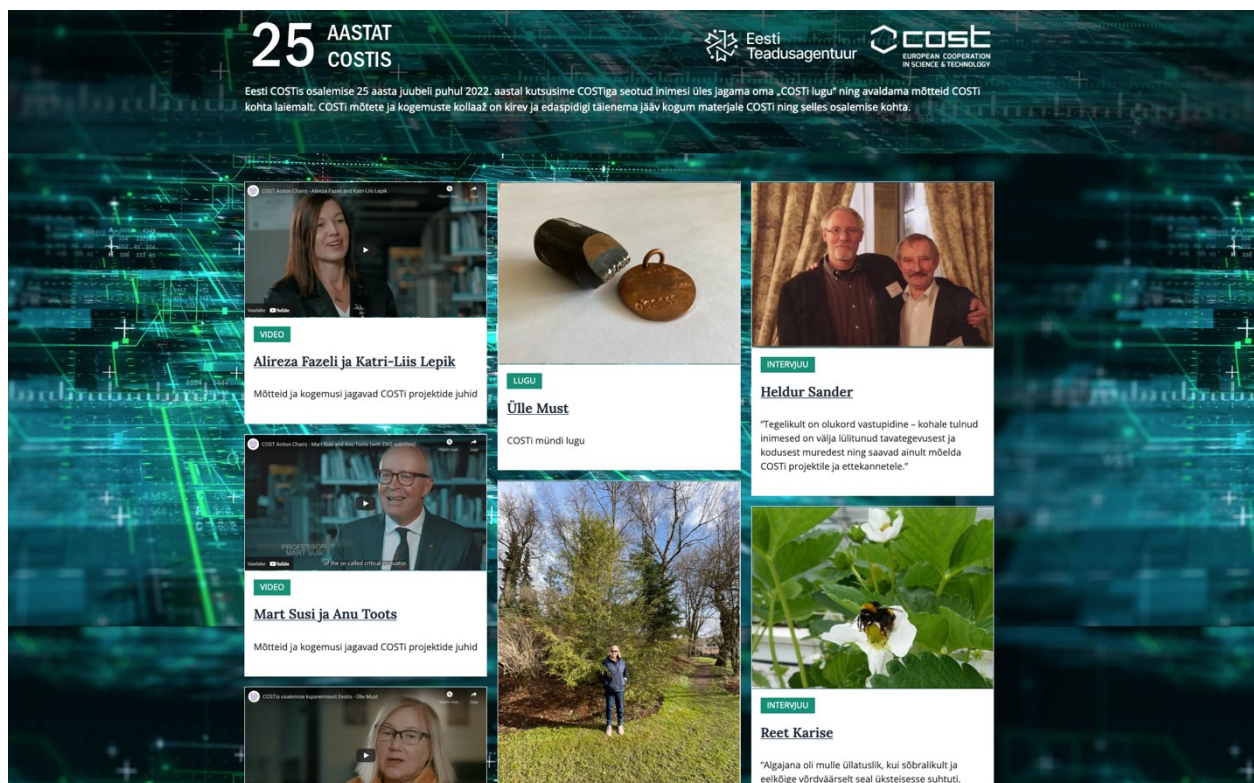

COSTi mõtete ja kogemuste kollaaž

Eesti COSTis osalemise 25 aasta juubeli puhul kutsusime COSTiga seotud inimesi üles jagama oma COSTi kogemust ning avaldama mõtteid COSTi kohta laiemalt. Kutsume jätkuvalt üles jagama COSTi ja selles osalemisega seotud mõtteid, lugusid ja materjale aadressil cost25@etag.ee! Kollaaž asub aadressil cost25.etag.ee

COSTi assotsiatsioon ja võrgustikuprojektid: ülevaade

COST – Euroopa teaduse ja tehnika alane koostöövõrk – asutati 1971. aastal. COST oli **Euroopa esimene valitsustevaheline organisatsioon koostöö korraldamiseks teaduse ja innovatsiooni valdkonnas**. COSTi asutas 19 liikmesriiki. Praeguseks on COSTis 40 täisliiget (*COST members*). Lisaks kuuluvad COSTi Assotsiatsiooni koostööliige Iisrael ja partnerliige Lõuna-Aafrika Vabariik. Viimati, märtsis 2022, liitusid COSTiga Ukraina ja Gruusia.

COSTi idee on **koostöö, milles pole tähtsust eriala-, sektori-, eluetapi- ega riigipiiridel**. Eesmärk on tuua eri maadest ning eriala- ja sektoriüleselt kokku mingi võrdlemisi konkreetse probleemiga tegelejad, nii teadlased kui ka sidusrühmade esindajad. Eesmärk on vaate- ja lähenemisviiside **lõimimine** ning ealine,

sooline ja geograafiline **kaasavus**. Koostöö toimub nelja-aastaste võrgustikuprojektide (*COST Actions*) raames. Võimalikult hõlmava võrgustiku kujunemise eesmärki täidab üks peamisi COSTi projekti eripärasid: **uued osalejad saavad** töörühmadega **liituda kogu projekti kestel**. COSTi projekte iseloomustab ka temaatiline **avatus**, sest nende aluseks on temaatiliselt avatud taotlusvoor, ning **paindlikkus**: uued ideed ja tegevused on teretulnud ka projekti käigus.

Suurte, paljusid osalejaid hõlmavate koostöö-võrgustike kujunemist võimaldab asjaolu, et **rahaliselt toetab COST just koostööd**, mitte teadust vm projekti keskmes olevaid sisutegevusi – viimaseid peavad osalejad tegema oma vahenditest, st asutuse

või mõne riikliku meetme toel. COSTi assotsiatsioon **katab projektiga seotud korraldus-, osalus- ja avaldamiskulusid**: koosolekuid, töötube, konverentse, koolitusi, kolleegide külastamist ning tulemuste levitamist ja kommunikatsiooni. Veel üks eripära **indiviidikeskus**: riigi esindajana osalevad võrgustikuprojektis inimesed, mitte asutused. Asutus käib n-ö osalejaga kaasas, kuid ei ole ise projekti partner. Ainus igas projektis osalev asutus on grandihoidja (*Grant Holder*). Siiski peab asutus olema seotud iga osalejaga sisutegevuste asukoha ja lähitava asutusena. Asutus määrab ka osaleja riikliku kuuluvuse.¹

COSTi tööviis ja meetmed on maailmas ainulaadsed.

Aastaid 2014–2021 käsitleva [mõjuanalüüsi lõpparuanne](#) toob välja, et COST on peamine võrgustikustumise tööriist Euroopa teaduse ja innovatsiooni maastikul, hõlbustades ajude ringlust nii Euroopas kui väljaspool. Eriti rõhutasid uuringus osalejad asjaolu, et COST toob kokku noori ja väljakujunenud teadlasi, olles liitumiseks avatud kõigile, kes valmis panustama, ning korraldades ka eraldi „noortele teadlastele ja innovaatoritele”² suunatud üritusi, nt koolitusi ja suvekoole. Eriti kõrgelt hinnatigi noorte ja vähem teadusmahukatest

piirkondadest pärit teadlaste madalaid liitumisbarjääre. COSTi projektis osalemine on andnud paljudele karjäärirõuke. COSTi projektid loovad uusi koostöövõimalusi ja kontakte, sealhulgas kolleegidega teistelt erialadelt või muudest sektoritest, ning on nii mõnelgi juhul võimaldanud uute uurimisniššide kujunemist.

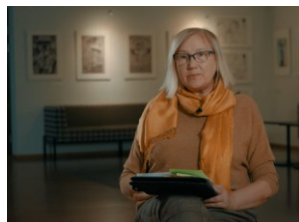
Märkimist väärib seegi, et COSTi projektis süvenenud koostöö suurendab taotluste õnnestumise võimalust teistes programmides. Näiteks oli COSTi projektide lõpparuannete andmetel neist väljakasvanud raamprogrammi taotluste edukuse määr Horisont 2020-s 37%, mis on märksa suurem H2020 üldine edukuse määr (umbes 12%). Sellised andmed on pigem orienteerivad ja indikatiivsed, kuid COSTis kujunenud koostöö ja vastastikuse tundmaõppimise soodne mõju järgnevate ühistaotluste tasemele on vaieldamatu.

Käesoleva materjali arvandmed põhinevad enamasti COSTi andmetel mai algusest 2022 (aasta alguse või mai alguse seisuga). **ETAG tänab COSTi ja eriti Elwin Reiminkit andmete ja arvutuste eest.** Tõlgendused ja kommentaarid on lisatud ETAGi poolt.

Eesti osalus COSTi võrgustikes

Eesti liitus COSTiga 27. mail 1997, samal päeval Malta ja Rumeeniaga. Alguses vastutas COSTi eest Eestis Kaitseministeerium. 2001. aastal liikus COST Haridus- ja Teadusministeeriumi ning täpsemalt Archimedes kätte. Eesti Teadusagentuur loodi 2012. aastal ning võttis algusest peale üle ka COSTi kontaktpunkti rolli.

Vt videot, kus Ülle Must räägib [COSTi algusest Eestis](#).

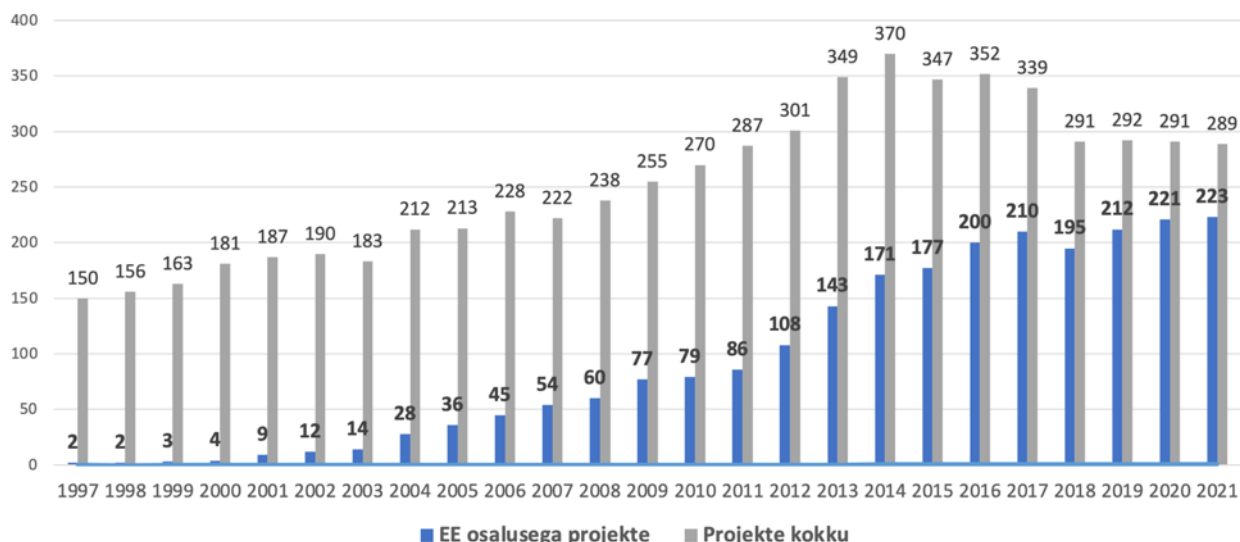

Esimesed Eesti osalejad liitusid COSTi projektidega juba esimesel, 1997. aastal. Sel ja järgmisel aastal osaleti kahes, 1999. aastal kolmes projektis, 2001. aastal oli projekte juba üheksa.

Seejärel on Eesti osalejate hulk COSTi võrgustikes järjest kasvanud. Näiteks kui 2004. aastal tegutsenud võrgustikuprojektidest osalesid Eesti asutusega seotud inimesed juba 13%-s kõigist sel aastal ellu viidud COSTi projektidest, ja 2012. aastal 36% projektides, siis 2021. aastaks oli sama näitaja kasvanud 77%-le (joonis 1).

¹ COSTi projektide toimimise ja taotlemise kohta vt lähemalt [16.11.2021 infopäeva ettekandeid ja salvestust](#). Lingi leiab COSTi tutvustusest ETAGi kodulehel: etag.ee/valiskoostoo/cost/

² Alates 2021 novembrist on varasema noore teadlase määratluse *Early Career Investigator* (doktorikraadiga teadlane kuni 8 aastat pärast kraadi saamist) asemel kasutusel *Young Researcher and Innovator* (alla 40-aastane osaleja kraadist sõltumata). Uus määratlus on avatud mitmekesisemat tüüpi osalejatele, nt praktikutele, inseneridele, sidusrühmade esindajatele.

Joonis 1. Eesti osaleja(te)ga COSTi projektide ning kõigi vastaval aastal elluviidud COSTi projektide arv 1997–2021

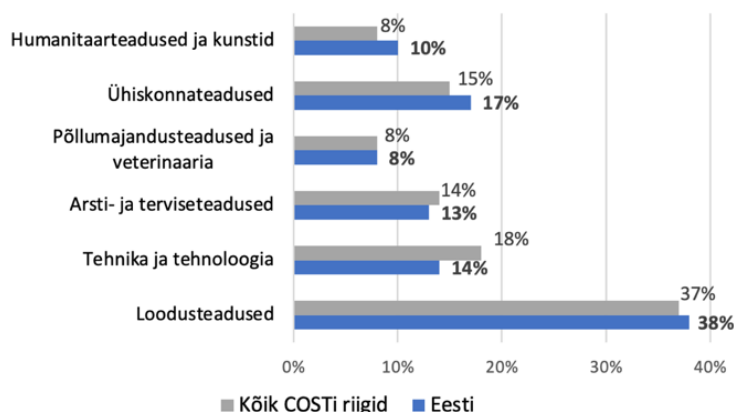
Praeguseks on COSTis osalejate ring Eestis juba võrdlemisi lai. **2022. aasta mai alguses osales 186-s COSTi projektis (korralduskomiteedes ja töörühmades) vähemalt 433 Eesti asutusega seotud inimest.** COSTil on olemas andmed kõigi projektide korralduskomiteeliikmete kohta, samas kui töörühmaliikmete andmed on jooksvalt täienemas, sest neid hakati süstemaatiliselt koondama alles 2021. aastal. Ka COSTi projektide endi ja seega neis osalejate arv on pidevas muutumises, sest vanad projektid lõpevad ja uued algavad lainetena.

Üheks osalejate ringi laienemise indikaatoriks on see, et korralduskomiteeliikmete osakaal, kes osalevad korraga mitme projekti korralduskomitees, on liikunud vähenemise suunas (määramise hetkel 40%-lt aastal 2017 ja 16%-le 2021), olles nüüdseks võrreldav märksa suuremate riikidega. See osutab asjaolule, et COSTi projektides osalemine pigem ei ole kitsa ringi siseasi. ETAG toetab COSTi seisukohta, et samaaegne liikmesus mitmes korralduskomitees võiks olla pigem erandlik ja korralduskomitee kogemuse saajate ring võiks olla võimalikult lai.

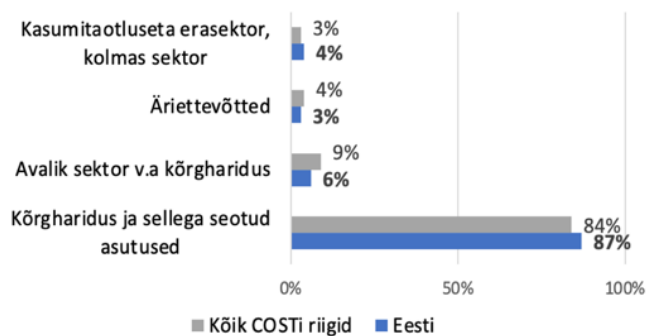
Eesti osalejate profiil

Eesti osalejate teadusvaldkondlik jaotus vastab laias laastus COSTi projektide endi jaotusele, st on võrdlemisi sarnane kõigist COSTi riikidest pärit osalejate jaotusele (joonis 2).

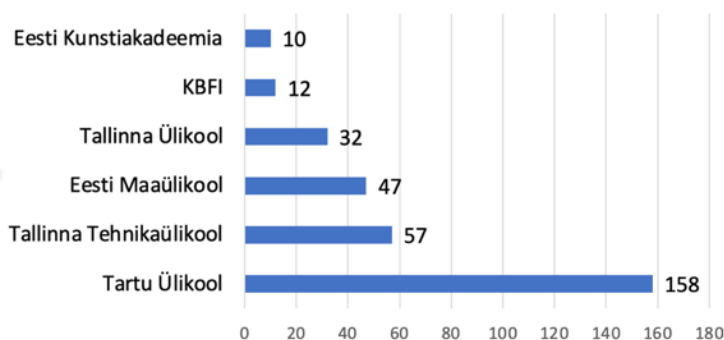
Enamik Eesti osalejaid on olnud ning on ka praegu seotud ülikoolidega. Teatud hulk osalejaid on seotud avaliku ja kolmanda sektori asutuste ning ettevõtetega (joonised 3 ja 4).

Joonis 2. Eesti osalejate ja kõigi COSTi riikide osalejate peamine teadusvaldkond (kevad 2022)

Joonis 3. Eesti osalejatega seotud asutusetüübid (kevad 2022)

Joonis 4. Osalejate arvud kuuest sagedasema osalusega asutusest (asutus, mille projektis osaleja on märkinud portaalis e-COST peamiseks endaga seotud asutuseks, kevad 2022)

Teiste asutuste hulgas, mis on seotud Eesti osalejatega, on ministeeriume, riigiameteid ja riigi sihtasutusi, teisi kõrg- ja ülikoole ning uurimiskeskusi, haiglaid, muuseume, erinevate valdkondade ettevõtteid.

Kui vaadata kõiki COSTi projekte koos, siis on Eesti osalejad ka sooliselt tasakaalus: naised ja mehed on Eesti osalejate hulgas ligikaudu pooleks. Alla 40-aastaseid osalejaid on Eesti osalejate hulgas umbes kolmandik.

Eesti osalejate tegevused

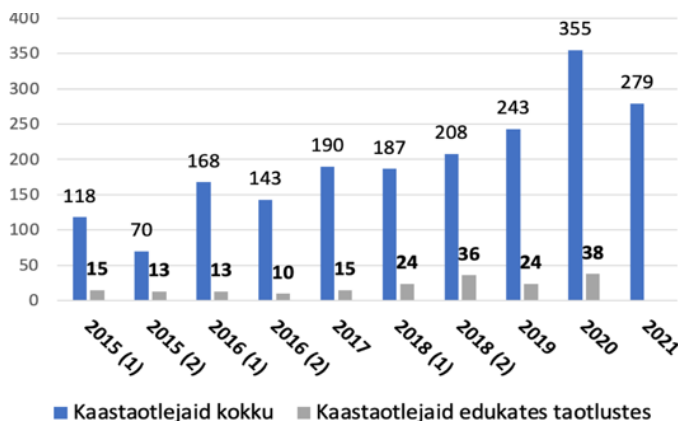
2014. aastast kuni 2022. aasta mai alguseni olid Eesti asutusega seotud COSTi projekti osalejad võtnud osa **2803 üritusest** ([networking activities](#)): osalenud koosolekul vm kokkusaamisel, külastanud kolleegi, käinud konverentsil või suvekoolis vms. Eestis on korraldatud **87** koosolekut ning **18** kevad-, suve-, sügis- või talvekooli (*training schools*); Eestisse on tehtud **102** mõnepäevast kuni kuuekuulist teaduskülastust, nt laborivisiiti (*short term scientific missions*). Eesti asutusega seotud inimeste osalus- ja korralduskulud on COST sel perioodil katnud ligi 2,4 miljoni euroga.

Aastaid 2014–2021 käsitleva [mõjuanalüüsi lõpparuanne](#) toob muuhulgas välja, et COSTi projektidega seotud publikatsioonide poolest olid Eesti osalejad Eesti on nende viie riigi hulgas, kust pärit teadlased on võrreldes rahvaarvuga avaldanud kõige rohkem mõne **COSTi projektiga seotud publikatsiooni** (lisaks Eestile olid esiviisikus Portugal, Sloveenia, Šveits ja Tšehhi Vabariik). See osutab Eesti osalejate sisulisele aktiivsusele COSTi võrgustikes.

Eesti osalejatega COSTi taotlused

Eelnev puudutas Eesti osalejaid käimasolevates COSTi võrgustikes, millega liitumine on avatud kõigile huvilistele kogu võrgustikuprojekti kestel. Huvitav on aga vaadata ka seda, palju on juba taotluse etapis kaasatud Eestiga seotud osalejaid ehk kaastaotlejaid

(*secondary proposers*). Joonis 5 näitab Eesti asutusega seotud taotlejate arvu COSTi taotlusvoorudes alates 2015. aastast: osal aastatest toimus kaks, osal kolm taotlusvoor.

Joonis 5. Eesti kaastaotlejate arv COSTi taotlusvoorudes ja edukates taotlustes 2015–2021 (2021 taotlusvoorule tulemused pole 2022. aasta alguse seisuga veel selgunud)

Eesti juhtpartneriga COSTi projektid

Kõik Eesti juhtpartneriga COSTi võrgustikud on praegu elluviimisel:

- „Noorte eluvaldkondi läbivate halvemuste transdistsiplinaarsed lahendused” (2018–2022)
- „Multidistsiplinaarne innovatsioon sotsiaalseteks muutusteks” (2019–2023)
- „Globaalne digitaalsete inimõiguste võrgustik” (2020–2024)

Viimasel kuuel aastal (alates 2016) on igas COSTi taotlusvoorus osalenud vähemalt üks Eesti juhttaotlejaga taotlus. Kõige populaarsem oli 2017. aasta taotlusvoor, kui osales viis Eesti juhttaotlejaga taotlust. COSTi taotlused läbivad väga tiheda konkursisõela. Näiteks 2020. aasta taotlusvoorus oli

taotluste edukus vaid ligi 9% (nõuetekohastest, st hindamisele lubatud taotlustest), rahastuse pälvis 40 projekti. Sarnase konkursiga olid olnud ka mitu varasemat taotlusvoor. 2021. aasta taotlusvoorus, mille tulemused selguvad 2022. aasta mai lõpuks, on oodata edukuse protsendi paranemist, sest rahastuse pälvis 70 projekti.

Üks põhjus, miks esimene Eesti juhtasutusega COSTi võrgustik algas alles 21 aastat pärast Eesti liitumist COSTiga, on olnud mure võimaliku administratiivse keerukuse pärast ehk just COSTi projektile sobiva administratiivse korralduse loomise vajadus asutuses, ühendamaks COSTi reegleid Eesti seaduste ja asutuste asjaajamiskorraga.

Vt videosid, kus COSTi projekti juhid (*Action Chairs*) räägivad oma kogemusest: [Alireza Fazeli ja Katri-Liis Lepik](#), [Anu Toots ja Mart Susi](#).

COSTi taotlusvoor – Open Call – 2022

Praegu on avatud **COSTi projektide taotlusvoor**, mis sulgub **20. oktoobril 2022 kell 12.00 CET**.

Taotlusvooru info leiab **COSTi kodulehel** aadressil cost.eu/how-to-apply

Taotlusvooru tingimusi tutvustati ja häid näpunäiteid anti **COSTi Eesti infopäeval 16. novembril 2021**.

Videosalvestused ja slaidid on saadaval ETAGi kodulehel aadressil etag.ee/uritus/cost50

Soovitame lugeda taotlusvormi ja tingimusi hoolikalt, sest võrreldes mitme varasema aastaga on mõlemad muutunud. Näiteks on muutunud rangemaks taotlejaid puudutavad anonüümsusreeglid, mille järgimine on taotluse nõuetelevastavuse kriteerium.

Muudatused COSTi projektide toimimises alates 2021

Ka mitmes muus punktis on COSTi tingimused alates 2021. aastast muutunud. Nendestki kõneldi eespool viidatud infopäeval (etag.ee/uritus/cost50) ning nende kohta saab lähemalt lugeda ETAGi kodulehel aadressil etag.ee/valiskoostoo/cost. ETAGi kodulehelt leiab mitmesugust eestikeelset infot ja selgitusi COSTi toimimise kohta.

Kõige ülevaatlikum dokument COSTi projektide toimimise ja osalemistingimuste kohta on „**Annotated rules for COST Actions**”, mille värskema versiooni leiab COSTi dokumentide ja juhendite lehelt aadressil cost.eu/funding/documents-guidelines

Juba alanud või algamas COSTi projektiga liitumise kohta leiab näpunäiteid huvipakkuva projekti lehelt („How can I participate?”) COST projektide nimekirjas (cost.eu/browse-actions).

2021. aasta taotlusvoorus edukaks osutuva 70 uue COSTi projekti nimekiri selgub 2022 mai lõpus – jälgige COSTi ja ETAGi uudiseid!